

Raision vammaisneuvoston aloite kaupunginhallitukselle

Esteetön leikkipaikka

Raision vammaisneuvosto esittää kaupunginhallitukselle esteettömän leikkipaikan tai esteettömän leikkipaikan osan rakentamista. Raisiossa ei tällä hetkellä ole esteetöntä leikkipaikkaa.

Raision leikkipaikat ovat ylipäättään vuonna 2021 melko onnettomassa tilassa/peruskorjauksen tarpeessa. Kaikilla lapsilla tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet leikkimiseen yhdessä ja itsenäisesti. Tällä hetkellä se ei Raisiossa onnistu.

Vammaisneuvosto esittää, että leikkipaikkojen peruskorjauksen ja/tai uudisrakentamisen yhteydessä varmistetaan esteettömyys ja vammaisen lapsen yhdenvertaiset mahdollisuudet leikkimiseen.

Pyörätuolilla/ sähköpyörätuolilla tulisi päästä kulkemaan sekä itsenäisesti, että avustettuna. Paksulla hiekalla tai soralla ei apuvälineellä pääse liikkumaan juuttumatta siihen. Pohja tulisi huomioida myös telineille asti, jotta avustaminen esim. keinuun olisi mahdollinen. Tärkeää esteetöntä leikkipaikkaa suunniteltaessa on huomioida myös saapuminen ja pysäköinti.

Hienoa olisi, jos puisto sijaitsisi keskeisellä paikalla. Esim. tornitalon puisto Kerttulan liikunta-alueen kupeessa tarjoaa tasaisen pohjan, joka on helposti muokattavissa esteettömäksi. Pohjamateriaali on hyvin olennainen liikkumisen kannalta. Lisäksi toivotaan muutamaa telinettä/laitetta, johon pääsee pyörätuolilla itsenäisesti. Keinut ja karusellit näistä yleisimpinä esimerkkeinä mainiten.

Suunnittelussa ja rakentamisessa tulee huomioida myös moniaistisuus. Erilaiset pintamateriaalit, maastonmuodot, interaktiiviset leikkivälineet, vahvat värikontrastit sekä valaistuksen hyväksikäyttö tarjoavat tekemistä ja kokemista kaikille, mutta tuovat elämyksiä erityisesti heikkonäköisille ja sokeille lapsille.

Tärkeää olisi, että vammaiset lapset perheineen viihtyisivät yhdessä. Liikkuvaisimpien lapsien kohdalla puiston aitaaminen on myös merkittävässä roolissa. Leikkipaikalla olisi hyvä olla jokaiselle jotakin. Levähdyspaikat ja varjoiset kohdat ovat tärkeitä viimeisten kesien kuumuus muistaen.

Jäljessä linkit invalidiliiton ja näkövammaisten liiton suosituksiin, esimerkkejä lähikaupunkien esteettömistä leikkipaikoista sekä lasten vanhempien toiveita ja kommentteja.

<https://www.invalidiliitto.fi/esteettomyysulkoalue/leikkipaikka>

https://www.hel.fi/static/hki4all/ohjeet/Suraku_Kortti-6_060208.pdf

<https://www.nkl.fi/fi/esteettomyys>

Esimerkkinä naapurikunnissa olevia puistoja, joissa esteettömyyttä on otettu huomioon:

Turku:

Naulatehtaan esteetön leikkipuisto

Kupittaaan puisto, liikennepuisto

Salo:

Perhepuisto

Kaarina:

Hovirinnan leikkipuiston ympäristö, liikennepuisto

Lisäksi muita kaupunkeja, joissa esteettömiä leikkipuistoja:

Tampere

Espoo

Helsinki

Vammaisten lasten vanhemmilta kysyttäessä millaisia ominaisuuksia puistossa tulisi olla, saatiin vinkkeinä:

- pyörätuolikaruselli
- hiekkalaatikkopöytä
- pyörätuolikeinu
- keinu, jossa avustaja ja lapsi voivat istua vuorovaikutuksessa toisiaan kohti
- tekemistä myös ei vammaisille lapsille, monesti kun puistoon lähdetään koko perheen voimin
- sensory parks
- äänimaisemia tai qr-koodin takaa löytyviä kerrottuja lisäosia, monelle aistille ja käyttäjäryhmälle suotu ajatus
- liikennepuistossa sähköpyörätuolilla itsenäisesti liikkuva lapsi pääsee leikkimään tasavertaisesti muiden välineillä liikkuvien lasten kanssa.

Raisiolaiset äidit kysyttäessä toivat toiveitaan esille:

- "mattolattia"
- tramppoja ja motoriikkaa kehittäviä juttuja
- liikennekaupunki
- turvallisia puistoja, joissa välineet ehjiä ja siistejä
- kepparirata
- Vennyn puisto Helsingissä oli kiva, jotain sen tyyppistä Raisioon
- joku vesielementti, esim. puro minne saa pumpattua vettä
- ulkosoittimia
- monipuolisesti koko perhettä palveleva leikkipuisto/alue.

Invalidiliitto

Leikkipaikka

Esteettömillä leikkipaikoilla luodaan kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet leikkimiseen yhdessä ja itsenäisesti.

Leikkipaikan suunnittelun lähtökohtana on se, että liikkumis- ja toimimisesteinen voi olla joko lapsi, häntä vahtiva aikuinen tai leikkipaikalle levähtämään pysähtynyt henkilö. Liikkumisesteiset, näkövammaiset ja allergiset ovat ensisijaisesti suunnittelussa huomioitavia ryhmiä.

Leikkipaikan yleisjärjestelyn pitää olla selkeä ja looginen. Eri toimintojen alueet, kuten kulkuväylät sekä leikkiväline- ja oleskelualueet, täytyy erottaa toisistaan selkeästi erilaisilla pintamateriaaleilla ja väreillä.

Leikkipaikkaa pitäisi ympäröidä aita. Aidassa olevan portin aukon vapaa leveys on vähintään 900 mm, ja lukitusmekanismin korkeus saa olla enintään 850 mm, jotta portin voi avata myös pyörätuolista.

Levähdyspaikkoja on oltava jokaisen leikkikokonaisuuden luona.

Leikkipaikan kulkuväylä

Kulkuväylän leveys vähintään 1500 mm.

Pääväylän leveys vähintään 1800 mm, jolloin kaksi pyörätuolia pääsee ohittamaan toisensa.

Koneellisen kunnossapidon mahdollistava leveys on 2300 mm.

Pehmeä hiekka ei saa estää pyörätuolilla liikkumista leikkipaikalla ja käyttämästä leikkivälineistä.

Yleinen jalankulkuväylä ei saa johtaa leikkipaikan läpi.

Leikkivälineet

Leikkivälineille pitää päästä sekä pyörätuolilla että lastenvaunuilla. Pehmeällä turvasoralla ei voi liikkua pyörällisellä apuvälineellä. Osassa leikkivälineistä on hyvä käyttää turvasoran sijasta putoamissuojana joustavaa valettua turva-alustaa.

Leikkivälineisiin törmäminen, ja sen rakenteiden alle joutuminen estetään leikkialueiden sijoittelulla sekä kasvein ja rakentein suojaamisella. Suojaaminen on erityisen tärkeää, kun kyseessä on liikkuva leikkiväline, esimerkiksi keinu.

Liikkuvat leikkivälineet ympäröidään aidalla, ja ne sijaitsevat turva-alueella, joka erottuu pintamateriaaliltaan tummuuskontrastina. Esteettömällä leikkipaikalla aitaamisessa ei käytetä juoksuesteitä (tolppia, joiden välissä on köysi), vaan avokaiteita tai kiinteitä kaiteita.

Jos leikkivälineen putoamiskorkeus on yli 600 mm, leikkivälineen alustan pitää koostua synteettisistä putoamisalustoista. Leikkivälineen turva-alueelle ei saa sijoittaa ohjaavia kaiteita.

Leikkivälineiden sisääntulo- ja ulosmenokohdilla on oltava tilaa pyörätuolilla pysähtymistä ja pyörähtämistä varten 1500 mm x 1500 mm alue.

Keinut

Keinut sijoitetaan leikkialueiden sivuun keinualueen eli turva-alustan päälle. Keinujen runkojen pitää erottua tummuuskontrastilla ympäristöstä. Keinujen ympärillä on aita, jonka kulkuaukko sijoitetaan keinutelineen rungon sivuun.

Osassa jousikeinuista pitää olla selkänoja. Jousikeinun lisäksi makuukeinu on esteettömän leikkipaikan perusleikkivälineitä. Lisäksi keinuissa ja karuselleissa on aikuisen kokoiselle sopivia turvaistuimia.

Liukumäki

Liukumäen alaosa tehdään niin pitkä, että lapsen on mahdollista pysäyttää vauhti ennen liukumäestä pois nousemista. Jotta avustajan on mahdollista laskea liukumäkeä lapsen kanssa, liukumäen leveyden pitää olla vähintään 1000 mm.

Liukumäen liukuosan alle joutuminen estetään tai liu'un reuna merkitään selkeästi, jotta siihen ei voi lyödä päätä. Liu'un lähtöpäässä olevan poikkitangon pitää selkeästi erottua kontrastiväriellä.

Liukumäkeen johtavien portaiden täytyy olla helppokulkuiset. Askelmien etureunassa on kontrastiraita. Lisäksi liukumäen portaissa on molemmin puolin käsijohteet 700 mm korkeudella.

Liukumäki voidaan sijoittaa myös rinteeseen. Tällöin liukumäen päälle johtaa luiska, jonka enimmäiskaltevuus on 8 %, ja jossa on molemmin puolin käsijohteet 700 mm korkeudella. Rinneliukumäen lähtötasanteella tarvitaan 1500 x 1500 mm:n kokoinen alue pyörätuolilla toimimista varten.

Kiipeilyseinä

Kiipeilyseinän eri osien pitää olla eri väreisiä sekä keskenään että ympäristön kanssa. Kiipeilytelineen alla oleva putoamisalusta on turva-alustaa. Makoilutasanne ja kallistettu seinä palvelevat myös lapsia, jotka eivät pysty hallitsemaan kehoaan.

Hiekkalaatikko

Kompastusvaaran välttämiseksi hiekkalaatikon reunojen pitää erottua muusta ympäristöstä tummuuskontrastilla.

Hiekkalaatikossa yhden reunan pitää olla korotettu 400 mm:n korkeudelle, jotta pyörätuolia käyttävän on helppo siirtyä hiekkalaatikoille. Lisäksi erikoistason leikkipaikoilla täytyy olla hiekkaleikkipöytä ja mahalauta. Hiekkaleikkipöytä mahdollistaa pyörätuolissa olevan lapsen hiekkaleikit. Mahalaudan avulla makuulla leikkivä lapsi pääsee mukaan leikkeihin.

Vesiallas

Jos leikkipaikalla on vesiallas tai jokin muu vesiaihe, niistä varoitetaan maanpinnan kontrastimateriaalivyöhykkeellä. Lisäksi maanpinnan pitää hieman viettää vesiaiheesta pois päin. Altaan ja lammen ympärillä voi olla myös korotettu reuna tai reunaeste.

Leikkimökki ja -katos

Leikkimökkiin ja leikkikatokseen pitää päästä esteettömästi. Sisäänkäynnillä on käytettävä luiskaa ja tasannetta, jos rakennus ei sijaitse maanpinnan tasolla. Oviaukon täytyy olla vähintään 850 mm leveä.

Sisällä rakennuksessa pitää olla vapaata tilaa liikkua pyörätuolilla ja esteettömästi mitoitettut kalusteet.

Pyörätuolia käyttävä lapsi pääsee pöydän ääreen, kun pöydän korkeus on 550 mm
vapaan polvitilan korkeus on 500 mm
syvyys 500 mm
Ikkunasta pitäisi pystyä katselemaan ulos lapsen korkeudelta.

<https://www.nkl.fi/fi/esteettomyys>

Näkövammaisten liitto

Toimiva ja esteetön leikkipuisto

Esteetön leikkipuisto on kaikille lapsille sopiva.

Esteettömyyden periaatteita seuraamalla on leikkipuistosta mahdollista tehdä kaikille lapsille sopiva ja jännittävä. Esteetömmässä leikkipuistossa myös näkövammaiset lapset voivat leikkiä turvallisesti muiden lasten joukossa ja valita itse heitä kiinnostavat leikkilaineet ja -välineet.

Seuraavassa käytännön vinkkejä esteettömän, turvallisen ja mukavan leikkipuiston suunnitteluun.

Turvallisuus

Turvallisuudesta huolehtiminen on ykkösasia. Esimerkiksi keinujen alue aidataan ja merkitään ohjaavaa pintamateriaalia käyttäen, jotta lapsi erottaa sen muusta ympäristöstä näön, jalkojen tuntoaistin ja valkoisen kepin avulla.

On tärkeää myös osoittaa, että keinujen ja muiden telineiden kohdalla pitää liikkua varovaisesti. Varoittavat opasteet ovat hyödyksi myös näkövammaisille vanhemmille, jotka tulevat puistoon lapsien kanssa.

Itsenäisyys

Kaikille lapsille sopivat leikkivälineet voivat olla turvallisia ja innostavia myös näkövammaisille. Leikkivälineiden hyvä suunnittelu ja oikea sijoittelu edesauttavat itsenäisen liikkumisen opettelua.

Kun sokea tai heikkonäköinen lapsi liikkuu puistossa, on tärkeää, että hän tietää missä hän milloinkin on. Puistossa olevat leikkilaineet toimivat maamerkkeinä, joiden avulla lapsi voi alkaa harjoitella muistikarttojen tekemistä. Nykyisin on saatavana leikkivälineitä ja -telineitä, joissa on kirkkaat ja muusta ympäristöstä erottuvat värit.

Eriväriset pintamateriaalit, jotka erottuvat jalkapohjan, kepin ja heikonkin näön avulla, ovat hyviä reittien ja erityisalueiden merkitsemiseen. Ohjaavia materiaaleja käyttäen alueelle voidaan rakentaa eräänlainen polku telineeltä toiselle. Polulle voidaan rakentaa selkeitä käännoksiä ja suorita kulmia, joissa lapsi voi opetella kulkemaan annettujen ohjeiden mukaan pieniä reittejä. Paikka paikoin ohjaavat kaiteet helpottavat liikkumista.

Aistit ja ympäristön hahmotus

Monissa puistoissa on monitoimitelineitä, joissa on liukumäki, kiipeilyverkko ja riippusilta. Ne ovat motoriikan, rohkeuden ja itseluottamuksen kehittymisen kannalta mainioita, mutta toisaalta myös vaikeita kokonaisuuksia hahmottaa. Niiden läheisyydessä lapsen pitää tietää suunnat ja osata varoa toisia.

Monitoimitelineissäkin voi käyttää eri pintamateriaaleja ohjaavina elementteinä: reitti liukumäen alaosaan takaisin rappusille on esimerkiksi tärkeä löytää.

Telineen eri kohdissa voi käyttää eri värejä ja erituntuisia materiaaleja, jolloin sen kokonaisuuden hahmottaminen helpottuu.

Koko leikkikentän alueen jakaminen toiminta-alueisiin omine tunnusväreineen ja pintamateriaaleineen helpottaa tilan hallintaa ja itsenäistä liikkumista. Pysyvät

äännet auttavat sijainnin paikantamisessa ja kohteiden välisten etäisyyksien arvioimisessa. Äänimajakkana voi olla tuulikello, suihkulähde tai jokin muu äänilähde.

Leikkipuistossa on hyvä olla kosketeltavia elementtejä. Kalteva kiipeilyseinä tarttumanystyineen tai koloilla varustettu seinä, josta löytyy jännittävää tunnusteltavaa ovat eräitä ideoita. Erilaiset pintamateriaalit, värikkäät ja hyvin erottuvat leikkitelineet sekä esimerkiksi puiset eläimet ja mekaaninen vesipumppu ovat hyviä esimerkkejä moniaistisista leikkivälineistä.

Puistojen kasveja ja istutuksia suunniteltaessa pitää huomioida, että ne eivät ole piikikkaita, myrkyllisiä tai muutoin vahingollisia, jos niihin törmää tai kompastuu. Ne voivat kyllä olla tuoksuvia ja värikäslehtisiä.

Opastus

Leikkipaikan opasteiden tulee olla havainnollisia ja helppotajuisia. Opastaminen voidaan tehdä kartoilla, kuvasyμβoleilla, kohokartoilla ja pienoismalleilla, nimikilvillä, kaavioilla, valo- ja äänimerkinantolaitteilla sekä kuulutuksilla. Kukin kartta tulee esittää siitä suunnasta nähtynä, josta leikkipaikalle saavutaan.

Opasviittojen suositeltava sijoituskorkeus on 1200–1400 mm. Esimerkiksi kaiteisiin sijoitetuilla pistemerkinnöillä tai kohokuvilla voidaan kertoa näkövammaiselle, minkä leikkivälineen kohdalla hän on. Opastus pitää suunnitella yhtenä kokonaisuutena muun suunnittelun yhteydessä.

Leikkipaikan sijoittaminen hiljaiselle alueelle auttaa huonokuuloista ja heikkonäköistä. Paikallaan pysyvillä, erilaisia ääniä tai signaaleja tuottavilla äänilähteillä helpotetaan suunnistautumista. Tilaa voidaan suojata hälyltä rajaamalla sitä kasvillisuudella pienemmiksi leikkialueiksi.

Raision vammaisneuvosto

Helena Eskonmaa, Raision vammaisneuvoston puheenjohtaja